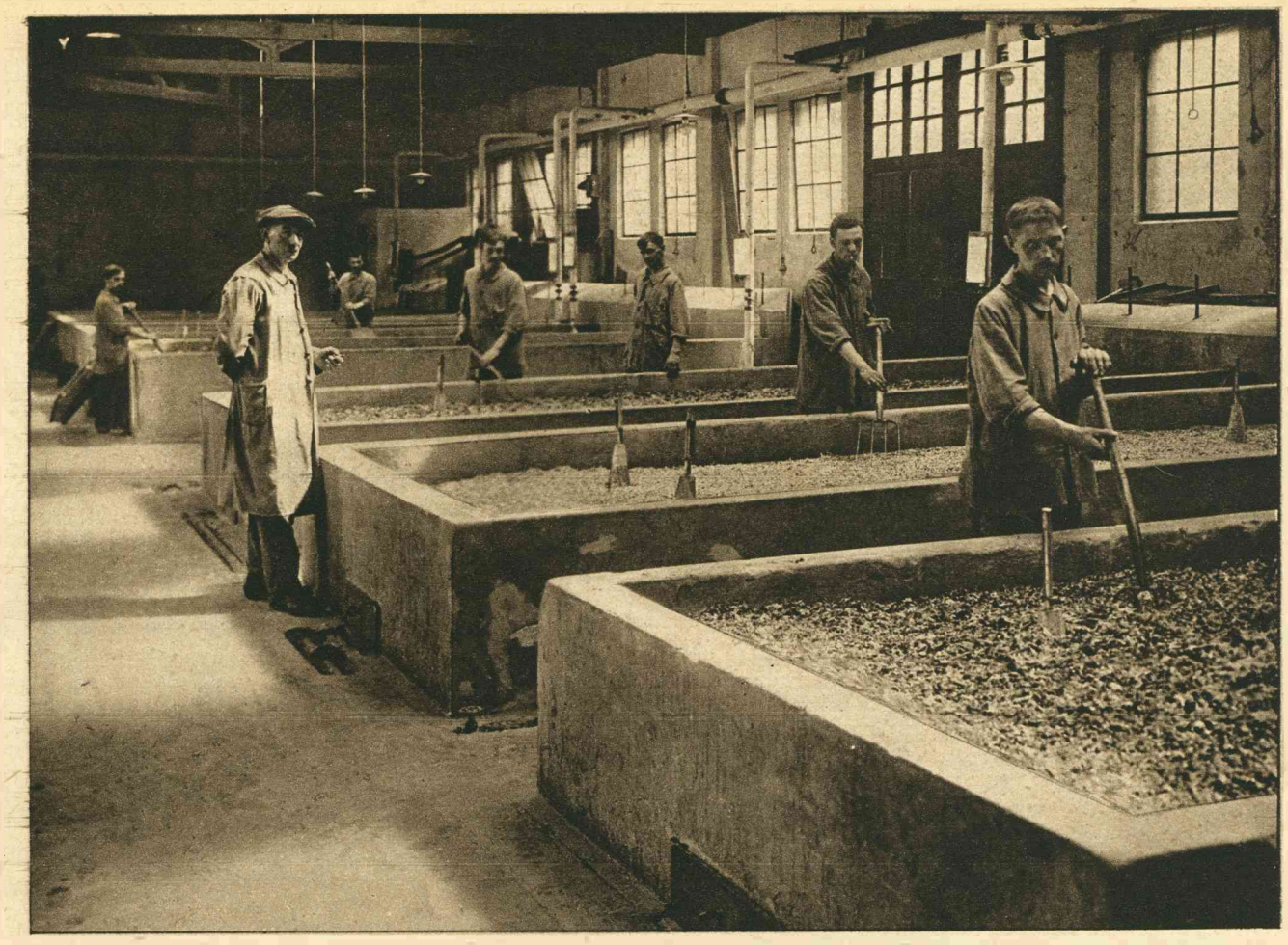
ijzer; dadelijk daarop worden de groenten uitgespreid. Onder die vloeren liggen stoombuizen; de aangevoerde lucht wordt daar door stoom verwarmd. Op die warme vloeren liggen de groenten nu wijduitgespreid te drogen, en te dampen dat het een aard heeft. Hier en daar op die volle bakken staan de thermometers tusschen de gesneden groenten-massa's in; mannen houden voortdurend de wacht bij dat droogwerk; zij controleeren de thermometers en harken met een soort van rieken de groenten waar het noodig is, ze aldus verdeelend en gelijkmakend, verspreidend of bijeenenrijvend waar het moet. De groenten moeten een temperatuur van 60 tot 70 graden Celsius hebben. Boven de bakken zijn groote damp- of luchtafzuigers aangebracht.

Er zijn groenten, welke bij het drogen een sterke lucht afgeven, als b.v. uien en andere; de opgezogen lucht wordt nu boven in den schoorsteen met een daar aangebrachten sproeier gezuiverd, en de aldus gezuiverde lucht trekt zonder reuk den schoorsteen uit. Deze inrichting is het dus, die de groentendrogerij tot een schappelijk en min of meer reukeloos nabuur kan maken voor den mensch.

Het drogen van groenten.

Groote ziftmachines, die aan de meng- en zeefinrichtingen van de broodfabrieken denken doen, mengen en zeven de soepgroenten — want deze zijn het, die door deze fabrieken, voorloopig althans, uitsluitend vervaardigd worden, — zoodat die telkens in fijner toestand in lager gelegen bakken terecht komen, terwijl onderaan het zand met het fijnste groentenstof wordt verzameld. De gedroogde en gezifte groenten worden in gonje- of stevige papieren zakken verpakt en in magazijnen voor de expeditie opgelegd.

Men is er op deze groentendrogerij ook over doende, een vóórkook- of blancheerinrichting in orde te maken. Daarin wordt de groente vóór het drogen gekookt. In breede lange bakken met kokend water worden beurtelings vanaf een rek daarboven groote emmers met groenten omlaaggelaten. Gedurende 2 à 3 minuten blijven die emmers in het kokende water. Het voordeel van dit vóórkoken is, dat de groenten later, vóór het gebruik, niet meer zoo lang behoeven gekookt te worden. Ze zien er ook mooier door uit.

Een viertal snijmachines.

Behalve de moderne darren of droogbakken zijn hier ook nog in gebruik een paar „eesten", dat zijn droogplaatsen, zooals die in brouwerijen gevonden worden voor het drogen van het mout. Zij bestaan uit een vloer van gevlochten ijzer boven op een ovenbouw; de door den open vloer opstijgende heete lucht droogt ook hier de uitgespreide groenten. Zoo zijn er twee zolders boven elkaar boven eenzelfden oven. Op den bovensten zolder geschiedt de droging ten halve; daarna worden de groenten door luiken naar den ondersten neergelaten, en hier drogen ze geheel. Een boven den hoogsten zolder aangebrachte koker met draai-inrichting, ongeveer als een ventilator, voert de dampen weg.

We zagen op onzen tocht een eigen machinefabriek, een eigen mandenvlechterij, wat niet al, dat onze verbazing wekte, doch de installatie op zulk een schaal verwonderde ons al weer heel niet meer, toen wij zoo eens wat cijfers omtrent de capaciteit van deze groentendrogerij vernamen.

Zij verwerkt namelijk elke week 50 à 60 wagons versche groenten, en het gaat al aardig naar de 70 loopen; hierbij moet u bedenken, dat zoo'n wagon maar eventjes gemiddeld 10.000 K.G. bevat. Deze fabriek werkt ook voor de Nederlandsche regeering; daaraan heeft ze al voor anderhalf millioen gulden geleverd.

Het zijn flinke cijfertjes....

Door velen wordt het groentendroogbedrijf beschouwd als iets van tijdelijken aard, d.w.z. alleen maar berekend voor oorlogstijd en voedselnood; maar er zijn ook verscheidene lieden, die er anders over denken. Deze industrie werd wel door den oorlog bevorderd, — zeggen zij, — maar nu men ze eenmaal heeft opgevat, behoeft men in de toekomst geen vrees te koesteren voor het afzetten der producten. Als het afzetgebied van gedroogde Europeesche groenten komen de koloniën in de tropen het meest in aanmerking Daar zal men, wil men die groenten — voor die streken een lekkernij — eten, ze vanuit Europa moeten invoeren. En waar de bevolkingen in die gebieden zich uitbreiden, spreekt het vanzelf, dat er daar ook meer en meer groente gegeten worden zal. Zoo zeggen de menschen, die het weten kunnen, en het misschien wel wèten ook. Wat w ij weten na ons bezoek aan deze groentendrogerij, is, dat deze nieuwe nijverheid niet een der minst merkwaardige nieuwigheden van deze oorlogsjaren is.

XXX.

DE MAN DER WET

Bij al zijn tegenslag en miserie van de laatste jaren had boer Dirckx den kop nochtans boven water gehouden. En dat wilde heel wat zeggen; denk eens aan, het had maar zoo of zoo gestaan, of zijn huiske met boogerd en akkertjes waren aan den paal geslagen. Zijn paar koebeesten waren niet al te welvarend geweest, zijn kippen legden nauwelijks, zijn vrouw kon van het schamele huishoudgeld niet rondkomen; zijn oude hit was door het schrale voedsel sukkelig gaan doen, zijn kinderen vermagerden bij den dag. In het kort: er woog een zware miserie op boer Dirckx en alles wat met hem annex was.

Maar alle tijden hebben hun weertijden; de laatste oogst was goed geweest, de beesten kikkerden op, de kippen werden royaler met eieren, de boer met huishoudgeld, de vrouw kreeg weer meer schik in haar leven, de kinderen kwamen aan, en de hit werd zoowaar weer dartelder. En nu het geluk eenmaal van Dirckx notitie nam, wist het ook van geen uitscheiden meer; hij bracht het zoover, dat hij in een naburig stadje een huis kocht, wel wat bezwaard, maar dat kan iedereen overkomen, zeg ik maar. Het was al mooi, dàt hij dat huis had, zoo bezwaard dan maar weg.

Eens in de drie maanden spande hij Trui, de hit, voor het sjofele wagentje, en ging naar het stadje om de huur op te halen, hier en daar te gaan afrekenen, rente betalen, enzoovoorts.

Hij deed dat allemaal snel af, trachtte elk oponthoud te vermijden, wat er toe zou kunnen leiden, dat Trui gestald of extra gevoerd zou moeten worden, of dat hij zelf in een herberg zou moeten binnengaan om wat meer voedsel dan de poovere paar sneden droog brood en het ketelje koffie, dat hij meenam. Want ge moet weten, die boer Dirckx was zoo gierig, dat je er gewoon van schrok; hij was dat altijd al geweest; toen het hem slecht ging, wàs er niets te schrapen, en merkte je dus zijn ondeugd zoo niet, maar nu het hem weer wat voor den wind ging, werd het weer meer dan bar. Dirckx viel dood op een cent.

Op een avond kwam hij van de stad terugrijden. De driemaandelijksche huur was geïnd, en door allerlei oponthoud bleek het veel, veèl later geworden dan het nog ooit geweest was. Toen Dirckx de stadspoort uitreed, was de zon al zeer laag, en hij had nog wel twee uur te rijden vòòr hij thuis zou zijn.

Mopperend zat hij achter de magere hit, en liet in zijn reusachtige vereelte knuisten de leidsels nu en dan bemoedigend op de flanken van Trui dansen. Af en toe klakte hij eens met de tong, of spoorde met een zweepslag op de broodmagere schonken Trui tot meer spoed aan. Maar hij wist eigenlijk wel, dat dit toch niet veel baten zou. Trui had haar vaste drafje, en meer kon je van het dier niet vergen op straffe van een of andere averij of ongeluk.

Het beviel Dirckx heel slecht, dat het zoo laat geworden was in het stadje, juist dien avond. Want hij was allesbehalve op zijn gemak. Hij had altijd iets ongerusts over zich, wanneer hij dat geld bij zich had, want de streek was zoo onbewoond, dat hij vanaf de laatste huizen van het stadje tot aan zijn woning nooit eèn levend mensch ontmoette. Maar ditmaal schikte het late uur hem nog minder dan ooit.

Want den laatsten tijd hoorde je nogal van brutale landloopers in de streek. Was nog vòòr een paar weken een reizende manufacturier niet van alles beroofd, terwijl de gendarmen den dader nooit hadden kunnen opsporen? Nu had Dirckx zijn knecht wel kunnen meenemen voor een keer, maar hij had daartegen opgezien; dan werkte immers zoo'n slungel den heelen dag geen steek; hij was toch al een dagdief van wat ben je me.

Nu het laat was geworden, voelde hij wel spijt, dat hij den kerel toch maar niet meegenomen had, want hij was bij lange na niet op zijn gemak.

Langzaam sjokkerend vorderde het spannetje op den landweg, die weidsch en verlaten tot heel ver zich uitstrekte tusschen de rossige heiden, hier en ginder met een groep zilvergrijze berken versierd of met een somberen, grilligen den. Alom in de diepe verten blauwden de met bosschen begroeide bergen. De zon was reeds achter de kim gezonken. In de groen-blauwe lucht fonkelde paarlend westerlicht.

Dirckx voelde zich temidden der ontzagwekkende stille ruimte, met de stille heide en bosschen rondom, en met den stillen hemel boven zich, onzegbaar verlaten en beklemd. Geritsel van een tak deed hem beven; bij elke beweging, die hij in de verte meende te zien, schoot de angst hem naar de keel. Hij maakte nu maar eens onwillekeurige geluiden, sprak de hit toe, begon te neuriën, te fluiten, aldoor maar verlangend naar het eind van dien naren angstigen tocht.

De laatste zonnestralen gloeiden langs de verre vloeren van een zwartgroen dennenbosch; door een verlaten delling kwijnde rossig licht, een wijle, en verbleekte dan voorgoed. De hemel kreeg een koele doorzichtigheid, een diepe trillende fijnheid; het was of er een eindeloos wijde klok van kristal over de wereld stond uitgespannen.

In een doodschen draf draafde de hit door die wijde, wijde eenzame wereld. En boer Dirckx werd angstiger en angstiger. Nochtans, zoo bepraatte hij zich — zoolang er niets gebeurde, niets bewoog, behoefde hij waarlijk niet bang te zijn. En er bewòòg niets, nu ja, even een vogel, schril schreeuwend opschietend als een pijl uit het naburig boschje; een konijn dat hup-hup wegvluchtte, grauw figuurtje op den zavelgelen weg.

Ineens, met een schok, richtte Dirckx zich op de voerbank. Zijn handen, met de leidsels erin, betastten bevend zijn knieën. Hij rekte den hals en staarde met gefascineerden blik naar een donkere figuur, die zich vòòr hem op den weg leek te bewegen. Die figuur was niet zoo heel ver meer; door een kromming van den weg echter had hij hem niet eerder kunnen zien. Met gerekten hals bleef Dirckx turen. Instinctmatig bracht hij een hand naar de borst, waar in een binnenzak van zijn vest het sommetje geld verstoken was. Hij ademde zwaar, en hokkend klonk die adem als een zacht gekreun door de diepe stilte. Eensklaps veranderde de boer echter van houding; de kop dook weer lager in de schouders, de drukking van angst werd als met èènen snellen veeg van zijn gelaat weggewischt; uit zijn blik was de